

פרשת שמות (234)

עורך העלון בנימין יוחנן גרסטל הי"ו

דברי תורה על פר"ש

"ויהי בימים הרבים ההם וימת מלך מצרים ואנחו בני ישראל מן העבודה ויזעקו..." (ב' כ"ג)

שואל בעניין זה הגאון ר' יצחק מוולוז'ין (בנו של ר' חיים): מדוע קושר כאן הכתוב את אנחתם וזעקתם של בני ישראל במותו של מלך מצרים? כלום שפר עליהם חלקם של אבותינו המשועבדים קודם מותו של פרעה?

אלא-משיב ר' יצחק-כל עוד חי פרעה הזקן, השלו עצמם בני ישראל בתקווה, שרק מלך זה של מצרים מתאכזר אליהם. וכאשר הלה ימות ותחתיו ימלוך מלך חדש, ישתפר מצבם הקשה. באו העובדות וטפחו על פניהם במלוא האכזריות: "וימת מלך מצרים", והשעבוד הקשה לא הוקל מעליהם, כיון שנגזרה תקוותם ונכזבה תוחלתם לשיפור המצב "ויאנחו בני ישראל מן העבודה ויזעקו", כי הוברר להם בעליל, שתשועתם לא תבוא מידי מלך בשר ודם, ורק הקב"ה יוכל להושיעם ולחלצם ממצוקתם.

כיוצא בכך כותב ר' יצחק ברבי יהודה הלוי בספרו "פענח רזא": מנהג מקובל הוא אצל עמי העולם, שכאשר מלך חדש עולה על כסאו הוא מעניק חנינה לאסירים ולעבדים, ולפחות ממתיק את דינם ומקל על סבלם. וכיוון שראו בני ישראל שקם מלך חדש במצרים, ובכל זאת לא באה הקלה כלשהי בעבודתם המפרכת-"ויאנחו בני ישראל מן העבודה ויזעקו". כי במקום התקווה שקיננה בליבם לשינוי מצבם לטובה, במלך חדש במצרים-באה האכזבה המרה נוכח פני המציאות ונתיאשו מן הציפייה, שבקרוב יבוא הקץ לצרותיהם ולסבלותיהם.

"ויאמר ה' של משה במדין לך שב מצרים כי מתו כל האנשים המבקשים את נפשך" (ד' י"ט)

מעיר בענין זה רש"י על פי חז"ל: מה הם? דתן ואבירם, חיים היו, אלא שירדו מנכסיהם, והעני חשוב כמת.

על דברים האלה היה אומר ר' יהונתן אייבשיץ שסבל הרבה ממלשינות ומרכילות שקר של מתנגדיו (הוא נחשד, כידוע, בנהייה אחר ספיחי התנועה השבתאית) לכאורה תמוה הפירוש של חז"ל, שהכתוב: "כי מתו כל האנשים המבקשים את נפשך" מתכוון לדתן ואבירם שהלשינו בשעתו על משה באזני פרעה, הרי פרעה מלך מצרים, ממנו בעיקר חשש משה, עדיין היה חי!

נראה אפוא מכאן-סיים ר' יהונתן, ברמזו לשונאיו היהודים היורדים לחייו- שלשון יהודית שנונה ומושחת מסוכנת יותר מחרבו של פרעה הגוי....

הודעה משמחת

ב"ה אנחנו במגמת עליה והתרחבות ולכן אנו שמחים לבשר שהחדש התרחבו בעוד 800 עלונים שמחולקים ב23 בתי כנסת שבפ"ת ואלעד ובעוד 10 בתי כנסת בעיר התורה והקודש בני ברק. ואנו שמחים כמו כן לבשר שההפצה במייל עלתה ל9,000 תיבות מייל שהעלון מחולק ומופץ.

ולכן אנו נשמח אם הקוראים הנחמדים, שנהנים מהעלון מדי שבוע יוכלו לבוא ולעזור לנו להמשיך להתרחב ולהגיע לעוד מקומות.

העלות של דף של עלון אחד (צילום וחלוקה) הוא 0.4 ₪
לפרטים ולתרומות 0527112615/0526939777

לקבל העלון במייל

שלחו מייל pneyzvi@gmail.com

עם מילת נושא הצטרפות

'אמונתך בלילות'

מאת הרה"ג ר' יוסי צור שליט"א

אני מודה ומתוודה שבתקופה האחרונה מעט קשה לי, בגלל כל מיני סיבות. קשה להיות רגוע, סבלני, שמח כל הזמן... ואפילו שאני כותב על הדברים הללו מידי יום ו"מונח" בהם - זה לא פשוט.

כשילדים מתנהגים כמו ילדים, ועושים קצת מעשי קונדס ואין סדר בבית, קל לצאת מהכלים... ואני בטוח שאני לא היחיד שמרגיש כך. אז מה עושים? קוראים סיפור!

מספרים על הצדיק רבי מרדכי מנישכיו, שהיה משתוקק ימים רבים להשיג טלית מארץ ישראל. אך באותם ימים, מעטים נסעו לארץ הקודש. כך עבר זמן רב, עד שאחד מחסידיו, שביקר בארץ, מילא את מבוקשו של הרבי, והביא לו משם אריג מהודר ומרשים.

נתן רבי מרדכי את האריג לאחד מתלמידיו, כדי שיתפור ממנו טלית קטן בצורה ובגודל המתאים, אולם בשעה שקיפל התלמיד את האריג כדי לגזור בית צוואר, חתך בטעות שני בתי צוואר!

כשראה התלמיד מה עולל, נבהל מאוד וחשש שרבי מרדכי ישמיע באוזניו דברים קשים על שגגתו. אולם, כשבא אל הרבי וסיפר לו מה שקרה לטלית היקרה, אמר לו רבי מרדכי בבת שחוק: "מה אתה כל כך נפחד ונבהל? הרי באמת דרושים לטלית שלי שני בתי צוואר... האחד להכניס בו את ראשי, והשני לנסות בו את רבי מרדכי אם יכעס..."

כולנו מרגישים לפעמים, כי חותכים לנו את הצוואר בנסיונות קשים של כעס. לכל אחד יש איזה סף של כעס שכשעוברים אותו, אנו נדחפים ברצון עז לפרוק אותו על ידי צעקות ועצבים. יש כאלו שהסף שלהם מאד גבוה, אצל חלקנו נמוך יותר. וכמעט אצל כולם הוא יורד, כשיש להם הרבה על הכתפיים והם בתקופה לחוצה בחייהם. אז מה עושים במצבים כאלו? עוד סיפור!

מספרים על זקן אחד, שגר בכפר נידח, והיה אומן בעל שם באומניות לחימה שונות. יום אחד, הגיע אל הכפר לוחם צעיר שמעולם לא הפסיד בקרב. ומאחר וניצח כבר את כל הגדולים בתחום, הגיע להביס גם את זקן הלוחמים. תלמידיו של המורה הזקן ניסו לשכנע אותו שלא יתמודד מולו, אך הזקן נענה לאתגר.

ביום למחרת, נאספו כולם בכיכר העיר. הזקן ניצב במקומו ללא ניע, ואילו הלוחם הצעיר החל לכתר אותו ולהתגרות בו. הוא זרק לעברו אבנים, ירק בפניו, צעק עלבונות ואפילו העליב את אבותיו. במשך שעות, הוא לחץ ודחק בזקן, אבל הזקן נשאר אדיש ולא שלף את חרבו.

בסופו של יום, תשוש ומושפל, הלוחם הצעיר אסף את חפציו ועזב את הכפר. תלמידיו של הזקן, מיהרו אליו בסוף הקרב ושאלו בפליאה: "איך יכולת לשאת בעלבון הזה? מדוע לא שלפת את חרבך, ולו רק כדי להוכיח לנו שאינך פחדן?" הביט בהם הזקן וענה: "כשאדם בא אליכם עם מתנה ואתם לא מקבלים אותה, למי שייכת המתנה?". "למי שניסה לתת אותה ולא הצליח", ענו התלמידים.

"ככה זה גם לגבי קנאה, כעס ועלבון" ענה הזקן. "אם אתם מתעלמים מהם ולא לוקחים אותם ללב, הם נשארים אצל מי שנושא אותם".

אני בטוח, שלא רק אצלנו בבית ישנם "לוחמים צעירים" שאוהבים לנסות את "הזקנים" שבבית, להתגרות בהם ולנסות לגלות מה סף הכעס שלהם. אך כמו שנאמר: "והמשכיל בעת ההיא ידום" והוא יהיה המנצח הגדול!

האמת שהדברים שכתבתי ממש יפים.... אולי אפילו אנסה אותם הפעם בעצמי

גב: רוצים לקחת חלק ביומי הרבים? עכשיו יש לכם הזדמנות!

אני עומד להוציא ספר שני באמונה בשם "אמונתך בלילות", המכיל דברי חיזוק ואמונה, סיפורים יפים וכו' לכל ימות השנה!

מי שיתרום 100 ₪ יזכה להיות שותף בספר שיחולק חנים בבתי כנסת וישיבות. יוכל להקדיש עמוד בספר. ויקבל את הספר לכשיצא במתנה! לפרטים ותרומות: יוסי צור 0505509911 haorhayomi@gmail.com

סיפורים חסידיים

אחד מתלמידיו המובהקים של מרנא ה"חפץ חיים" הוזמן פעם לכהן ברבנות באחד מקהילות ליטא. אולם האיש היה ירא שמים מופלג והיסס לקבל עליו משרת רב ודין, מחשש שמא ייכשל בהוראת דין תורה שלא כהלכה.

משרבו ההפצרות בני הקהילה קם האיש ונסע לראדן מקום מושבו של ה"חפץ חיים" ושטח באזני הרב את היסוסיו ולבטיו בשאלה העומדת לפניו.

השיב ה"חפץ חיים" לאורחו: בפרשת "שמות" מספרת לנו התורה, שפרעה מלך מצרים דרש מן המיילדות העבריות להמית כל בן שיולד לאם עבריה. ואולם המיילדות יראו את האלוקים ולא עשו כמצוות מלך מצרים, ולכאורה, תמורה הדבר שמיילדות העבריות לא פרשו מתפקידן כדי לצאת ידי חובה כלפי שמים, נוכח גזירתו של פרעה להמית את ילדי ישראל!

אלא-המשיך ה"חפץ חיים" בהרמת קול-המיילדות העבריות שפרה ופועה, חששו שהמיילדות האחרות שתבאנה במקומן עלולות, חלילה, לציית לגזירת פרעה ולהמית כל בן עברי בצאתו לאוויר העולם. משום כך לא פרשו מתפקידן הקשה והכניסו עצמן בסכנת חיים למען עתידם ושלומם של ילדי ישראל, דרך זו של המיילדות העבריות במצרים ראויה שתנחה גם אותנו במילוי התפקידים המוטלים עלינו.

פעם נתכנסו בלובלין כמה מראשי הקהילה עם רבני העיר ודנו בעניין חשוב שהיה בו משום הצלת נפשות רבות מישראל.

אמרו אנשי המעשה שבין הנאספים: עניין זה שאנו דנים בו עתה הוא כבד מאתנו, ולא נוכל לבצעו בכוחותינו הדלים והצנועים.

התערב הגאון ר"מ שפירא, ראש ישיבת חכמי לובלין בימים ההם, וקרא בהתרגשות: רבותינו דרשו, כידוע, את הכתוב "ותשלח את אמתה" את ידה. ועוד אמרו: אע"פ שידה של בת פרעה היתה קצרה מלהגיע לתיבה באורח טבעי-כיוון שהושיטה את ידה להציל את משה, נעשה לה נס וידה נתארכה אמות הרבה ונסיון ההצלה הצליח בידה.

והנה, יש מקום לשאול כאן: מה היתה סבורה בת פרעה, בשעה שהושיטה את ידה לתיבה המרוחקת ממנה מרחק רב?

אלא-המשיך ר' מאיר שפירא בקולו המלהיב-מפרשה זו עלינו ללמוד מוסר השכל, שלעולם יחתור האדם אל המטרה הנכספת מתוך אמונה ובטחון בהקב"ה ואפילו נראית לו המטרה רחוקה מכדי הישג ידו באורח טבעי. אסור לו להתיימשך ולהוריד ידיו בחוסר אונים ובאפס מעשה.

ואף אנו, מורי ורבותי, עשה נעשה למען המטרה הקדושה שלפנינו בכל כוחנו ומאודנו ובעזרת ה' גם יוכל נוכל...

מדרשי חז"ל על הפרשה

"הבה נתחכמה לו פן ירבה..." (א י)

אמר ר' סימאי: שלושה היו באותה עצה (שזממו המצרים נגד בני ישראל) בלעם איוב ויתרו. בלעם שיעץ לשעבד את ישראל נהרג. איוב ששתק ולא התנגד לעצמת בלעם נידון ביסורים. יתרו שברח מאימת המצרים כיון שהתנגד לשעבד את ישראל, זכו מבני בניו שישבו בלשכת הגזית ונמנו עם חברי הסנהדרין הגדולה בירושלים.

"ויעבדו מצרים את ישראל בפרך" (א י"ג)

ר' אלעזר אומר: בפה רך (בלשון רכה ובשפת חלקות משכו המצרים את בני ישראל לשעבוד) בשעה שאמר פרעה "הבה נתחכמה" קיבץ את כל ישראל ואמר להם: בבקשה מכם, עשו עימי היום טובה! נטל פרעה סל ומגרפה, וכל מי שהיה רואה פרעה נוטל סל ומגרפה ועושה בלבנים, היה עושה אף הוא כך. מיד הלכו בני ישראל בזריזות ועשו מלאכה עמו כל היום בכל כוחם. כיון שהחשיך היום, העמיד עליהם נוגשים ואמר להם: חשבו את הלבנים! עמדו ומנו אותם. אמר להם פרעה: כזה אתם מעמידים לי בכל יום ויום!

"וימררו את חייהם...בחמר ולבנים ובכל עבודה בשדה את כל עבודתם אשר עבדו בהם בפרך" (א י"ד)

מהו "ובכל עבודה בשדה"? לאחר שהיו עושים מלאכתם בטיט ובלבנים ובאים לערב לבתיהם לנוח בא המצרי ואמר לעברי: צא לקט לי ירק מן הגינה, בקע לי עץ זה, מלא לי חבית זו מן הנהר! "מהו את כל עבודתם אשר עבדו בהם בפרך"? שהיו נותנים עבודת האיש על האשה ועבודת האשה לאיש ואומר לאיש: קום לוש ואפה! ואומר לאשה: מלאי חבית זו, בקעי עץ זה, לכי לגינה והביאי ירקות!..

לולי תורתך שעשועי

מרהשכבה"ג מרן רבי אלעזר מנחם מן שך זצוק"ל

על פרשת שמות

"ומשה היה רועה" (ג' א')

במדרש רבה: "אמרו רבותינו כשהיה מרע"ה רועה צאנו של יתרו במדבר, ברח ממנו גדי אחריו עד שהגיע לחסית (חורשת ירק), כיון שהגיע לחסית נזדמנה לו בריכה של מים ועמד הגדי לשתות. כיון שהגיע משה אצלו אמר אני לא הייתי יודע שרץ היית מפני צמא, ועייף אתה. הרכיבו על כתיפו והיה מהלך. אמר הקב"ה: יש לך רחמים לנהוג צאנו של בשר ודם, כך חיך אתה תרעה צאני ישראל!"

סח אחד מיקרי קרתא: אחד מילדנו, בהיותו בגיל שבע, לא השתווה עם המלמד שלו, והחליט שלא טוב לו בחיידר. כדי להפיס את דעתו שאלנו את מרן ראש הישיבה זצ"ל, אם כדאי לו להישאר בחיידר או לעבר לחיידר אחר (על פחות מהסמכות של מרן הוא לא היה מוכן להתפשר!...) ומרן ענה שימשיך באותו חיידר.

מספר ימים הכל הלך כשורה, אבל כעבר שבוע, לפתע שוב תקר.

המלמד הכביד את ידו, והילד חזר במצב רוח מאוד רע. בדיק אז צלצל הטלפון, על הקו היה הרב רפאל וואלף, הוא מספר שמרן זצ"ל שלח אותו לשמוע מה עם הילד. דיווחנו לו (כמובן לא בנוכחות הילד) והרב וואלף שלח להודיע למנהל, דרכנו שמרן ביקש שהמנהל ידאג שהכל יעבר כשורה! לילד ספרנו רק, שמרן ראש הישיבה שלח לשמוע מה אתו. קשה לתאר את אושרו של הילד, חדשים לא מש החיוך מפיו כשהיה נזכר איך מרן חושב עליו ומתקשר לשמוע מה אתו!

"מי אנכי" (ג' י"א)

במדרש: "מי אנכי" אמר משה לפני הקב"ה: אתה אומר לי לך והוצא את ישראל, היכן אני משכנם בקיץ מפני החמה, ובחורף מפני הצילה. מנין לי לספק במאכל ובמשתה, כמה יולדות יש בהן, כמה מעוברות יש בהן, כמה תינוקות יש בהן, איך אני יכול ליכנס למקום ליסטים והורגי נפשות.

ואמר מרן זצ"ל: כיום, איכשר דרא כביכול. יש לאדם תכנית כבירה להגדיל תורה ולהאדירה, לייסד מקום תורה, מוסד וישיבה או כולל, ומיד הוא פועל ושוקע בהתחייבות אין סוף. וכסף מנלן? בעל בטחון הוא, הרי כוונתו לשם שמים, וכי יד ה' תקצר!

אבל דודי-מרן הגאון ר' איסר זלמן מלצר זצ"ל, סיפר לי, שלפני שמרן החפץ חיים ניגש לחבר את המשנה ברורה, חשב לחבר פירוש על הירושלמי. אך לבסוף נסוג בו באומרו: מי יקנה ירושלמי-הרי בהתעסקות בכך, הוא עלול לפשוט את הרגל. ומשום כך נמנע, ולא חיבר את חיבורו. ואילו הרידב"ז מסלוצק חיבר באותה עת חיבור על הירושלמי, והמדפיס אכן פשט את הרגל וברח מפני נושיו...

ורואים אנו שלא זו הדרך, ואם אין בטוחים במימון יש להסס מלצאת לדרך, ואין לסמוך בכגון דא על מדת הביטחון!

"וזה לך האות כי אנכי שלחתיך בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלוקים על ההר הזה" (ג' י"ב)

פירש בעל ה"חינוך: "הוציאך אותם ממצרים, יהיה לך האות שתעבדון את האלוקים על ההר הזה. כלומר, שתקבלו את התורה, שהיא העיקר הגדול שבשביל זה הם נגאלים, והיא תכלית הטובה שלהם, וענין גדול הוא להם יותר מן החירות מעבדות, ולכן ייעשה ה' למשה אות בצאתם מעבדות לקבלת התורה כי הטפל עושין אותו אות לעולם אל העיקר.

כותב השורות, ר' אשר ברגמן שליט"א נכד מרן זצ"ל סיפר על הנהגה נפלאה שהיתה למרן זצ"ל בערב פסח, כאשר כמה ימים לפני ליל הסדר, כבר פרס מפה לבנה על השולחן והעמיד את הכוסות, הגביעים והצלחות. הכל היה מוכן לחג ומרן זצ"ל ממתין מתי יבוא הלילה הקדוש, וכל אותם הימים שקדמו לרגל היה לומד גמרא בשולחן הזה דווקא, ושמא, היה מבקש בכך להדגיש, שכל עצמו של אותו לילה קדוש בו נגאלנו ממצרים, אינו אלא בעבור קבלת התורה.

לעילוי נשמת

הרה"ג ר' צבי יעקב בן הרה"ג ר' אריה זצ"ל
הרבנית שרה חנינא בת הרב פנחס הכהן זצ"ל
הבחור הצדיק והקדוש דניאל ויפליך הי"ד
מרת פביין שישיל בת יוחנן ע"ה
יוחנן בן יואל ז"ל

לעילוי נשמת הקדושים הי"ד

ולרפואת כל הפצועים מתוך שאר חולי ישראל

ולהצלחת עורך העלון בכל מעשיו

להצלחת משפחת גרסטל המורחבת(גרסטל, וולף, ווייס)

לזיווג הגון בקרוב לראובן יהודה בן יעל יהודית

לתרומות ולהקדשה: 0527112615 או באסמס: 0526939777